

SXEDIO.F54

21.5.1948: Ο ΕΠΙΘΑΝΑΤΙΟΣ ΡΟΓΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗΣ. Ο ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΝΩ ΑΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΕΛΗ ΤΟ ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΥΝ. Η ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΤΑΣΣΕΤΑΙ ΤΕΛΙΚΑ ΣΕ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Στην προηγούμενη συνεδρία της Νομοθετικής Συνέλευσης ή Διασκεπτικής (**20.5.1948**) που είχε συγκαλέσει ο Κυβερνήτης για προώθηση του νέου Συντάγματος που υπέβαλε στους κυπρίους, είχαν μιλήσει δυο σημαντικοί παράγοντες της Αριστεράς ή της Παράταξης Εθνικής Συνεργασίας, οι Ιωάννης Κληρίδης και Πλουτής Σέρβας που είχαν απορρίψει τις προτάσεις, ενώ ο δικηγόρος Μ. Χούρρης είχε καλά λόγια για το σχέδιο και ο πρόεδρος της Συνέλευσης Σερ Εντουαρτ Τζάκσον ήλπιζε ότι θα άκουε και πάλι καλά λόγια για τις προτάσεις του στη νέα συνεδρία στις **21 Μαΐου 1948** (Πέμπτης και τελευταίας συνεδρίας της Διασκεπτικής).

Και δεν είχε άδικο. Στη συνεδρία αυτή μίλησαν οι Τούρκοι αντιπρόσωποι που τάχθηκαν υπέρ της πρότασης όπως και επίσης και ένας Έλληνας, ο Γ. Αραδιππιώτης που σεκονταρίστηκε αργότερα στη ψηφοφορία από τον ημικυβερνητικό υπάλληλο Χατζημιχαήλ της Συνεργατικής.

Η συνεδρία ήταν κρίσιμη. Και ενώ ο Τζάκσον βγήκε "νικητής" από αυτή μια και εγκρίθηκαν οι προτάσεις του από την πλειοψηφία των παρευρεθέντων, δεν αισθανόταν απόλυτα ικανοποιημένος.

Οι προτάσεις του εγκρίθηκαν μεν, αλλά από τους Τούρκους και δυο Έλληνες. Οι άλλοι, της αριστερής παράταξης την καταψήφισαν και το χειρότερο για την Αγγλική πλευρά αυτοί που καταψήφισαν τις προτάσεις δήλωσαν ότι θα αποχωρούσαν από τη Διασκεπτική και δεν θα προσήρχοντο πλέον σε νέα συνεδρία.

Και αυτά όλα καθώς η Εθναρχία είχε μποϊκοτάρει τη Διασκεπτική και δεν ήθελε με κανένα τρόπο να ακούσει για συντάγματα παρά μόνο για Ένωση

και μόνο Ενωση.

Η συνεδρία που αποτέλεσε και τον επιθανάτιο ρόγχο της Διασκεπτικής άρχισε το απόγευμα της 21 Μαΐου με πρώτο ομιλητή τον Γραμματέα των τουρκοκυπριακών συντεχνιών Χασάν Σιασμάζ.

Ο Σιασμάζ ζήτησε την απόδοση της Κύπρου στην Τουρκία την οποία χαρακτήρισε "εθνική εστία".

Είπε ο Σιασμάζ:

"Μελέτησα με τους περισσότερους εργάτες το προτεινόμενο σύνταγμα ως προς το ζήτημα μέχρι ποίου σημείου εξυπηρετεί την τάξη που αντιπροσωπεύω και την τουρκική μειονότητα. Αυτό το σύνταγμα που προχωρεί προς την αυτοκυβέρνηση, έχει συνταχθεί με τόσο χαλαρό τρόπο, ώστε θα είναι αδύνατο να προστατεύσει τα τουρκικά συμφέροντα. Ωστόσο, η υπόσχεση της Βρετανικής Κυβερνησης-στην οποία έχουμε εμπιστοσύνη- ότι θα προστατευθούν τα συμφέροντα των Τούρκων, υπήρξε παρηγορία για μας. Ελπίζουμε, πως όταν μελετηθεί, θα γίνουν τέτοιες τροποποιήσεις, ώστε να προστατεύσουν τα συμφέροντα των Τούρκων.

Για παράδειγμα η πρόνοια με τον τίτλο "αριθμός αιρετών μελών" είναι επικίνδυνη για τους Τούρκους. Παραχωρεί προνόμια στην Ελληνική κοινότητα και περιορίζει τις ελευθερίες μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλείται ο κ. Σιασμάζ να μη ασχολείται με λεπτομέρειες, που θα συζητηθούν αργότερα.

ΣΙΑΣΜΑΖ (συνεχίζει): Όπως οι Έλληνες δεν θέλουν Βρετανική διακυβέρνηση- έτσι κι εμείς θ'αγωνιστούμε να μη παραμείνουμε κάτω από ελληνική καταπίεση. Όταν μιλούν για εθνικά δικαιώματα εννοούν μόνο τον ελληνισμό και ερμηνεύουν τη δημοκρατία ως ταυτόσημη με την υποδούλωση της μειοψηφίας στην πλειοψηφία. Μας κατηγορήσαν, ότι εμποδίζουμε την εξέλιξη της νήσου. Απαντούμε ότι επιθυμούμε τη διατήρηση καλών σχέσεων με τους Έλληνες, αλλά ζητούμε όπως αυτές βασίζονται σε ίσους όρους. Πράττουμε ό,τι θα έπραττε κάθε γνήσιος

Ελληνας, εάν ήταν στη θέση μας. Οι Έλληνες Κύπριοι, όμως, ερμηνεύουν τη δημοκρατία ότι σημαίνει υποδούλωση της μειονότητας στην πλειονότητα. Πρέπει να ενθυμούνται, ότι εάν υπάρχει Ελλάδα, την οποία αγαπούν, υπάρχει και Τουρκία, την οποία αγαπούμε εμείς. Αν η Βρετανική Κυβέρνηση συμφωνεί να εγκαταλείψει τη νήσο, τότε ας την επιστρέψει στον παλαιό κύριο της, την εθνική μας εστία, την Τουρκία. Υπό ελληνική διακυβέρνηση ή υπό καθεστώς αυτοκυβέρνησης δεν ελπίζουμε σε πρόοδο και ανάπτυξη. Ενώ οι Έλληνες μιλούν για ανθρωπισμό και δημοκρατία, στην κοινότητα τους μιλούν για εθνικισμό".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ποια σχέση έχει αυτό με το ζήτημά μας; Είσθε υπέρ ή κατά του συντάγματος. Σκοπός μας είναι να τελειώνουμε σήμερα και να γίνει ψηφοφορία. Αυτό ας το έχουν όλοι υπ' όψη τους.

Ο Σιασμάζ συντόμευσε την ομιλία του και είπε ότι ήταν εξουσιοδοτημένος να συνεργασθεί στο σύνταγμα.

Ο Δήμαρχος Μόρφου Νικολόπουλος τόνισε ότι θα έμενε πιστός στη γραμμή της αυτοκυβέρνησης:

"Ο ηγέτης της παράταξης μας κ. Κληρίδης δήλωσε με την ανάλογη προς τη περίπτωση σκληρότητα ότι δεν είναι διατεθειμένος να χάνει τον καιρό του συζητώντας άλλο σύνταγμα και τη δήλωση του οπισθογραφήσαμε αμέσως. Και συνεπώς σήμερα δεν είναι δυνατό να γίνει αλλιώς, παρά να φανούμε συνεπείς στη δήλωση εκείνη. Αν πριν κληθούμε να συμμετάσχουμε στη συνέλευση αυτή, μας δηλωνόταν ότι δεν επρόκειτο για σύνταγμα αυτοκυβέρνησης, δεν θα ερχόμαστε εδώ. Δεν ήλθαμε εδώ για "μανούβρες". Ηλθαμε εδώ με καθορισμένη γραμμή. Ο κ. Χούρρης δεν κατόρθωσε να την αντιληφθεί. Θα την αντιληφθεί όμως, όταν ακούσει την ακόλουθη δήλωση: Δεν είμαστε εθελόδουλοι.

Κανένα υλικό συμφέρον δεν μπορεί να μας εκτροχιάσει από αυτή τη γραμμή. Κάθε άνθρωπος πρέπει να σέβεται πρώτα τον εαυτό του, θα ήταν δε

έλλειψη αυτοσεβασμού, αν δεχόμασταν να γίνουμε εθελόδουλοι".

Ο Νικολόπουλος απάντησε και στο Χούρρη που είχε αναφέρει ότι ο λαός ήθελε το Σύνταγμα:

"Ο κ Χούρρης έσπευσε να διαβεβαιώσει τη Συνέλευση, ότι η μεγάλη πλειοψηφία του λαού θέλει το προτεινόμενο Σύνταγμα. Αντίθετα, όμως, προς τη διαβεβαίωση αυτή, δεν παρέλειψε να διαπιστώσει, ότι ο λόγος για τον οποίο θέλουμε να φύγουμε από τη Συνέλευση, είναι διότι φοβούμαστε τη μεγάλη πλειοψηφία του λαού κατά τις προσεχείς δημοτικές εκλογές. Ας κρίνει τώρα μόνο ποιαν εντύπωση προκαλούν οι λόγοι του".

Τέλος ο Νικολόπουλος απαντώντας σε δικό του ερώτημα γιατί τα ελληνικά μέλη θα αποχωρήσουν αντί να μείνουν στη συνέλευση και να κάμουν δημιουργική δουλειά είπε:

"Είναι ματαιοπονία να κτίζουμε σε άμμο".

Στη συνέχεια μίλησε ο Αντρέας Ζιαρτίδης, Γ. Γ. της ΠΕΟ που είπε ότι το προσφερόμενο Σύνταγμα δεν εξυπηρετούσε τα συμφέροντα των εργατών και του λαού:

"Κύριε Πρόεδρε,

Το πρωταρχικό ερώτημα που μπαίνει μπροστά μας και για το οποίο ζητήθηκε για απάντηση είναι τούτο:

Θεωρεί η συνέλευση ότι θα εξυπηρετούσε τα καλύτερα συμφέροντα του Κυπριακού λαού η ταχύτερη δυνατή εγκαθίδρυση ενός συντάγματος με τη μορφή που προσφέρεται από τη Βρετανική;

Η απάντηση μας είναι: Όχι Κύριε. Το σύνταγμα αυτό δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα των εργατών και του λαού της Κύπρου. Αντίθετα, φοβούμαστε πως δεν θα αργούσε ν' αποδειχθεί στην πράξη ότι τα καταστρέφει.

Οι προτάσεις της Βρ. Κυβέρνησης δεν αλλάσσουν την ουσία των πραγμάτων, όπως παρουσιάζοταν στο Νομοθετικό εξάμβλωμα του 1930. Τότε είχαμε τη βίαιη και αυθαίρετη επιβολή των αγγλικών και τουρκικών ψήφων πάνω στην ελληνική πλειοψηφία του λαού. Τώρα,

η μόνη διαφορά θα είναι ότι μια τέτοια βίαιη επιβολή, θα γίνεται με ένα καινούργιο συνδυασμό αγγλικών, τουρκικών και ελληνικών ψήφων. Στην πράξη, καμιά πολιτική παράταξη δε θα αποδειχθεί ικανή να πλειοψηφεί στη Βουλή, δίχως την απόλυτη ανάγκη ξένων ψήφων προς τη δική της πολιτική γραμμή.

Φοβούμαστε πως αντί τα λαϊκά συμφέροντα ένα τέτοιο Νομοθετικό θα εξυπηρετεί μόνο τους ξένους και εκείνους από τους Κυπρίους, που είναι έτοιμοι να συμμαχούν με τους ξένους ως δευτερεύοντες συνεταίροι. Φοβούμαστε ότι ένα τέτοιο Νομοθετικό, προσφέρεται μόνο για να δώσει "κυπριακή" έκφραση στη μεταβολή του τόπου μας, σε πολεμική βάση που θα φέρει πιο κοντά την Κύπρο μια πολεμική καταστροφή, και που θα χρησιμοποιηθεί ενάντια στην ελευθερία και την ανεξαρτησία των γειτονικών μας χωρών. Προσφέρεται μόνο για να δοθεί και "συνταγματικό" χρίσμα στην πρόθεση να μονοπωληθεί η οικονομία του τόπου μας, προς όφελος των ξένων χρηματιστών και του ντόπιου παρασιτικού κεφαλαίου, με στόχο, όχι την ανακούφιση, μα την παραπέρα οικονομική καταπίεση των εργατών των χωρικών και άλλων εργαζομένων της Κύπρου.

Να γιατί το Σύνταγμα αυτό δεν εξυπηρετεί, μα αντίθετα πιστεύουμε, ότι καταστρέφει τα συμφέροντα του λαού. Να γιατί η "πρόοδος" που μας προτείνεται δε θ'αργήσει στην πράξη ν' αποδειχθεί σαν προσφορά για παραπέρα οπισθοδρόμηση και καταπίεση των εργατών και των εργαζομένων.

Και τώρα για το Εκτελεστικό: Ο,τι απαιτείται από μας είναι ν' ανταποκριθούμε στην έκκληση και νάχουμε εμπιστοσύνη στις καλές διαθέσεις εκείνων, που στα χέρια τους παραχωρείται ολόκληρη η Εκτελεστική Εξουσία. Στο σημείο αυτό, δεν έχω παρά να δώσω έμφαση στα όσα σωστά και αδιαφιλονίκητα ανέφερε χθες ο κ. Κληρίδης και να τονίσω με τη σειρά μου: Κανένας λαός δεν μπορεί να εξαρτά την εμπιστοσύνη του από οτιδήποτε άλλο, παρά μόνο από μια υλική δημοκρατική βάση και όχι από αφηρημένες

εκκλησίες για "καλή θέληση". Και μια τέτοια δημοκρατική βάση, είναι μόνο, νάχει ο λαός της Κύπρου το δικαίωμα να εκλέγει ο ίδιος την εκτελεστική του εξουσία και να την ανακαλεί όταν αποδειχθεί πως δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα του. Η άρνηση αυτού του στοιχειώδους δικαιώματος μαρτυρά απλώς έλλειψη εμπιστοσύνης προς τον Κυπριακό λαό και κρύβει σκοπούς αντίθετους με τα συμφέροντα της Κύπρου.

Δυστυχώς ακόμη λόγια για το ζήτημα αυτό της εμπιστοσύνης, παρόλο που πολλά έχει εκθέσει χθες και ο κ. Σέρβας πάνω σ' αυτό. Για **70** τώρα χρόνια, με τις εκτελεστικές εξουσίες στα χέρια των Αγγλων είδαμε τον τόπο μας και το λαό μας (ένα τόπο πλούσιο και εύφορο με θαυμάσιο κλίμα και ένα λαό έξυπνο) να οδηγούνται από καταστροφή σε καταστροφή, είδαμε τον πληθυσμό της Κύπρου να υποσιτίζεται, τη φυματίωση και τις άλλες αρρώστιες να ξεπλώνονται πλατειά σ' όλο το νησί μας, είδαμε τις μισές γυναίκες και το ένα πέμπτο των ανδρών της Κύπρου, ηλικίας **7** χρόνων και άνω, να μένουν αγράμματοι.

Στα τελευταία **17** περίπου χρόνια, του σημερινού απολυταρχικού καθεστώτος που οι Εγγλέζοι πήραν, όχι μόνο την Εκτελεστική, μα και τη Νομοθετική εξουσία στα χέρια τους, είδαμε το καθετί να χειροτερεύει.

Δεν ξεχνούμε, ότι οι εργάτες, κι ο κυπριακός λαός στην περίοδο του πολέμου παραμέρισαν όλες τις διαφορές τους με το τυρανικό αποικιακό καθεστώς και βοήθησαν στη διεξαγωγή του πολέμου υπέρ της δημοκρατίας των αναλλοίωτων εθνικών πόθων του Κυπριακού λαού. Τούτο, μαζί με πολλά άλλα τα οποία δεν θ'αναφέρω, εκλόμισαν την εμπιστοσύνη του λαού προς τη Βρ. Κυβέρνηση.

Ο κ. Πρόεδρος ισχυρίσθηκε χθες, πως η απόρριψη της ενδιάμεσης διεκδίκησης του λαού για αυτοκυβέρνηση, δε θίγει, ούτε την ωριμότητα, ούτε τον πολιτισμό του. Ισχυρίσθηκε ότι η τέτοια απόρριψη οφείλεται κυρίως στην έλλειψη πολιτικής

πείρας.

Θέλουμε όμως να ρωτήσουμε: Όταν ένας Σκώτος για παράδειγμα μας αποστέλλεται από τη Μητρόπολη, και θεωρείται πως έχει τόση πολιτική πείρα της Κυπριακής πραγματικότητας, ώστε να του εμπιστεύεται ανεπιφύλακτα η θέση του Κυβερνήτη της Νήσου, τότε δεν είναι αυθαίρετος ο ισχυρισμός ότι στερούνται μιας τέτοιας πείρας, τα στελέχη της Κυπριακής κοινωνίας που γεννήθηκαν και ζυμώθηκαν με τους πόθους και τα προβλήματα αυτού του λαού;

Και δεν είναι μόνο με την αποκλειστική πείρα των Κυπρίων κατωτέρων, ανωτέρων και ανωτάτων υπαλλήλων που κρίνεται σήμερα η Κυρνητική μηχανή;

Και δεν είναι μόνο με την πείρα αυτών των Κυπρίων υπαλλήλων που, κατασπαταλώντας τα δημόσια χρήματα προπαιδεύονται και προγυμνάζονται οι από καιρού εις καιρόν αποστελλόμενοι στον τόπο μας Άγγλοι λειτουργοί;

Μ' αυτό δεν θέλω, βέβαια να πω, πως δεν υπήρξαν Άγγλοι κυβερνητικοί λειτουργοί που φάνηκαν άξιοι του αξιώματος που τους εμπιστεύθηκαν.

Μάλιστα, κυριε. Το σύνταγμα που μας παραχωρείται είναι ένα ψευδοσύνταγμα. Δεχόμαστε τη διαπίστωση σας ότι τούτο "στηρίζεται εις αρκετά μεγάλη πολιτική πείρα".

Φοβούμαι, όμως, ότι αυτή η πείρα χρησιμοποιήθηκε για την εξυπηρέτηση των Βρετανικών αυτοκρατορικών συμφερόντων και όχι των συμφερόντων του Κυπριακού λαού. Και, κάτω από τέτοιες συνθήκες, δεν θα ανταποκρινόμουν στη θέληση αυτών που αντιπροσωπεύω, αν παρέμενα έστω και για μια στιγμή στη Διασκεπτική, για να συζητήσω τις λεπτομέρειες ενός τέτοιου συντάγματος.

Τελειώνοντας θέλω να προσθέσω δυο ακόμη λόγια: Με ικανοποίηση είδα πως η Βρ. Κυβέρνηση ενδιαφέρεται για την "επιθυμία του λαού". Δεν πιστεύω ότι η εξακρίβωση αυτής της επιθυμίας μπορεί να γίνεται με τον τρόπο των προσωπικών βολιδοσκοπήσεων, που ισχυρίσθηκε ότι έκαμε ο κ.

Χούρρης, ένα διορισμένο μέλος της Συνέλευσης. Ούτε πιστεύω ότι ο καλύτερος τρόπος να εξακριβωθεί η λαϊκή επιθυμία, είναι η παραπομπή της ψηφοφορίας μας στη Βρετανική Κυβέρνηση, για να κρίνει εκείνη το βαθμό της "λαϊκής υποστήριξης" προς το προτεινόμενο σύνταγμα, με βάση το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Πέρα από αυτούς τους πολύ αβέβαιους τρόπους υπάρχει μια δημοκρατική μέθοδος για να εκφραστεί η λαϊκή θέληση: Να ζητηθεί και ν' ακουστεί άμεσα η γνώμη του Κυπριακού λαού με ένα δημοψήφισμα ή μέσο μιας εκλεγμένης Συντακτικής και όχι Συμβουλευτικής Συνέλευσης. Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα".

Ο Γ.Π. Αραδιππίωτης που μίλησε στη συνέχεια επήνεσε τις πρόνοιες του νέου Συντάγματος όπως είχε κάμει και προηγουμένως:

"Όταν δέχθηκα να προσφέρω τις υπηρεσίες μου στη συνέλευση εγνώριζα ότι οι όροι εντολής δεν έδιδαν δικαίωμα για αυτοκυβέρνηση, αμφιβάλλω δε αν μπορούσε κάποιος να έχει αντίθετη γνώμη τότε. Αποστρέφομαι το παρόν διακυβερνητικό σύστημα και επιθυμώ την κατά ένα τρόπο συμμετοχή του λαού στη διαχείριση των υποθέσεων του. Δεν πρόκειται, βεβαίως, να εξυμνήσω τις προτάσεις που έγιναν, αλλά το προτεινόμενο Σύνταγμα αποτελεί ικανή πρόοδο, σε σύγκριση προς τα προηγούμενα συντάγματα. Πρέπει να φανούμε αρκετα πρακτικοί ώστε να μη χάσουμε την προσφερόμενη ευκαιρία. Αλλωστε όλοι γνωρίζουμε, ότι οι τελικές βλέψεις του Κυπριακού λαού είναι η πλήρης ελευθερία. Αν γίνει από τον κυβερνήτη κατάχρηση των εξουσιών του ο λαός μπορεί να απαντήσει με παραίτηση των βουλευτών, δημιουργία πολιτικής κρίσης και με άλλα μέσα.

Αν φύγουν τα οκτώ μέλη, η συνέλευση αφαλώς θα διαλυθεί, τι θα γίνει δε τότε; Θα μένουμε πάλι μπροστά στις κλειστές πόρτες των τμηματάρχων και θα ακούουμε το περίφημο "σόρρυ" τους";

Ο Αραδιππίωτης έκαμε έκκληση στα οκτώ ελληνικά μέλη να μην αποχωρήσουν από τη Διασκεπτική και να προχωρούσαν σε ένα σύνταγμα που θα

αντικαθιστούσε το υφιστάμενο μονοκρατορικό.

Ο δήμαρχος Λάρνακας Λύσος Σανταμάς υποστήριξε και αυτός με τη σειρά του την απόρριψη του συντάγματος και πρόσθεσε:

"Αλλά δεν μπορώ να εγκαταλείψω την αίθουσα αυτή και την ιστορική αυτή συνεδρία πριν δώσω τους λόγους που με οδήγησαν στη άρνηση να συνεργασθώ για τη σύνταξη και διαμόρφωση του συντάγματος που προτάθηκε:

Τα πέντε έκτα αυτής της νήσου είναι Ελληνικής καταγωγής, Ελληνες τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις ιδέες, τα ήθη και τα έθιμα, με πολιτισμό και ιστορικό παρελθόν, το οποίο κανένα πρόσωπο καλής πίστης δεν θα μπορούσε να αμφισβητήσει. Ως τέτοιος ο λαός μας δεν θα μπορούσε παρά να αξιώνει την Ένωση με τη μητέρα Ελλάδα. Κανένας κύπριος δεν είναι δυνατό να εγκαταλείψει την αξίωση και κανένας δεν έχει το δικαίωμα να αμφιβάλλει ότι θα παύσουμε να εργαζόμαστε για την πραγματοποίηση του εθνικού μας πόθου.

Μέχρις ότου όμως να επιτευχθεί αυτό, έχουμε τη γνώμη ότι δεν είναι ορθό ούτε δίκαιο να αφήσουμε αυτή τη νήσο να κυβερνάται με το παρόν σύστημα. Γι' αυτό το λόγο αποφασίσαμε να μετάσχουμε στη Διασκεπτική. Οι προτάσεις μας (της 18ης Νοεμβρίου) περιλαμβάνουν το κατώτερο όριο των απαιτήσεων του λαού μας και οποιαδήποτε άλλη διευθέτηση θα ήταν αντίθετη προς τη συνείδηση, τις παραδόσεις και την εθνική αξιοπρέπεια. Γι' αυτό νομίζω, ότι θα υποβίβαζα το επίπεδο των πολιτών, τους οποίους αντιπροσωπεύω, αν υποχωρούσα κατά οιοδήποτε τρόπο ή σε οποιοδήποτε βαθμό από τη στάση την οποία τηρήσαμε. Μια και οι προτάσεις μας απερρίφθησαν από τον υπουργό, δεν θα δικαιολογούμουν, έναντι του εαυτού μου, έναντι του λαού που αντιπροσωπεύω και στα μάτια της Ιστορίας αν έμενα να συνεργαστώ. Συνεπώς ενεργούντες ως τώρα, μένουμε πιστοί στις αρχικές μας δηλώσεις. Και αν κανένας μας απέδιδε άλλα ελατήρια, αυτό θα ήταν φανταστικό αν όχι

κακόβουλο".

Τις προτάσεις απέρριψε και ο δήμαρχος Αμμοχώστου Αδάμ Αδάμαντος που μίλησε στη συνέχεια και ο οποίος τόνισε ότι ενώ είχαν περάσει τόσοι μήνες από την 1η Νοεμβρίου 1947, η Διασκεπτική βρισκόταν ακόμα στο σημείο που είχε ξεκινήσει.

Πρόσθεσε:

"Και δεν είναι μόνο αυτό, γιατί το χειρότερο είναι ότι τώρα τίθενται ενώπιον μας επίσημες και κατηγορηματικές προτάσεις, που έχουν πληγώσει αθεράπευτα την αξιοπρέπεια και τα αισθήματα των Κυπρίων για να μην πω τίποτε για το ράπισμα που έχει καταφερθεί εναντίον των θυσιών του λαού μας και κατά τη διάρκεια του τελευταίου μεγάλου πολέμου και εναντίον των διακηρύξεων και υποσχέσεων, οι οποίες δίδονταν αφειδώς από τη Βρετανική Κυβέρνηση σε ημέρες δοκιμασίας.

Οι σκέψεις μας γύρω από τις Κυβερνητικές αυτές προτάσεις γίνονται περισσότερο ζοφερές, όταν η απάντηση προέρχεται από μια κυβέρνηση εργατική, που διακήρυξε (που χαρακτήρισε) τον εαυτό της σοσιαλιστική, δεν φαίνεται όμως ότι κάμνει πολλά για να προαγάγει την εκτίμηση και την πίστη προς τα σοσιαλιστικά ιδεώδη όχι μόνο στη διεθνή σφαίρα, αλλά και μέσα σε ότι λέγεται βρετανική Κοινοπολιτεία.

Με την υπουργική απάντησή μας έχει στην πραγματικότητα σερβιρισθεί η ουσία ενός αντιλαϊκού συντάτος. σύμφωνα με τη συχνά επαναλαμβανόμενη στο απαντητικό έγγραφο Κυβερνητική γνώμη, η οποία αυτή δεν επιδέχεται συζήτηση, καλούμαστε δε εμείς να μπούμε σε συζητήσεις "περί συντάγματος σκιάς". Γιατί πιστεύω στο αδιαφιλονίκητο γεγονός το ότι εκτός από μερικά γελειοδώς μικρά ζητήματα για τα οποία παρέχεται ελευθερία στη συμβουλευτική να συμβουλευσει την Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας, το σώμα αυτό είναι στην ουσία υποχρεωμένο να κινηθεί μέσα σε ένα κλωβό και μολονότι γίνεται στο έγγραφο συχνά λόγος για ελευθερία, θα είναι τόσο ελεύθερο, όσο δεν δοκιμάζει να πετάξει πέρα από τα σιδηρά

κιγκλιδώματα του υπουργού συνταγματικού κλωβού. Απ' όσα απάντησε ο κ. Υπουργός το μόνο το οποίο πιστεύω απόλυτα είναι η δήλωση ότι δεν είναι πολύ πρόθυμος να ακούσει τις απόψεις μας στη ονομασία του Νομοθετικού, διότι θα ήταν επωφελές να σημειωθεί η πρόοδος σε σύγκριση προς το σύνταγμα του **1882-1931** με μια αλλαγή ορολογίας. Οι όροι όμως και οι λόγοι δεν είναι δυνατό να κατισχύσουν στα πράγματα και να καλύψουν τη σκληρότητα ή την ασχήμια τους. Η δε σκληρή και άσχημη πραγματικότητα, η οποία θα δημιουργηθεί από την εφαρμογή του συντάγματος που προτείνεται, θα είναι οι μεν αντιπρόσωποι του λαού να δαπανούν τον καιρό τους σε ατελείωτες και άγονες συζητήσεις, το δε διοικητικό Οικοδόμημα για το οποίο κασταβλήθηκε κάθημερινά να μείνει ως έχει, χωρίς κανένα ρήγμα θα εξακολουθήσει να υψώνεται βουνό και ασυγκίνητο στις φωνές των Κυπρίων και των αντιπροσώπων τους, στους ώμους των οποίων θα στηρίζεται.

Στη **17η** παράγραφο του εγγράφου υποστηρίζεται ότι θα υπάρξει στον τόπο Νομοθετικό, το οποίο θα είναι ελεύθερο να νομοθετεί. Με τις παραγράφους όμως που ακολουθούν και στις οποίες εκτίθενται οι επιφυλαγμένες εξουσίες του κυβερνήτη, όλα εκδημενίζονται με τις εξουσίες αυτές, που μπορούν να ασκούνται και προβουλευτικά και μεταβουλευτικά και έτσι θα εμποδίζεται η βουλή να συζητήσει σε ορισμένα ζητήματα, ή οι αποφάσεις της δεν θα επικυρώνονται από τον Κυβερνήτη, για να μην πω τίποτε για τις εξουσίες που θα έχει ο Κυβερνήτης να εισάγει Νομοθετικό Συμβούλιο.

Οι επιφυλαγμένες αυτές εξουσίες θα αποτελούν τη δαμόκλεια Σπαθη, η οποία θα επικρέμμεται στο Νομοθετικό Συμβούλιο, έτοιμη να εξουθενώσει την εξουσία του. Η διαβεβαίωση ότι σπανίως ή καθόλου δεν θα ασκούνται, κανένα δεν μπορεί να πείσει, διότι σε τέτοια περίπτωση δεν θα έπρεπε να υφίστασται.

Η μορφή και η σύνθεση του Εκτελεστικού Συμβουλίου που δεν μπορεί και πάλι να συζητηθεί εδώ

είναι ένας από τους άλλους λόγους για τους οποίους η εξουσία των αντιπροσώπων του Λαού και η δύναμη τους να επηρεάσουν την Κυβερνητική πολιτική, δεν θα έχουν μεγαλύτερο αποτέλεσμα, από εκείνα που έχουν σήμερα τα διάφορα υπομνήματα που υποβάλλονται προς τους τμηματάρχες ή την Κυβέρνηση.

Ο Λαός της Κύπρου έχει βαρεθεί αυτή την κατάσταση πραγμάτων, μέσα στα οποία κυριαρχεί η τυραννία των διαφόρων τμηματαρχών, αλλά θα ήταν ανόητο και ηλίθιο να δεχθεί να συνεργασθεί στην επεξεργασία ενός σύντάγματος που στην ουσία αποβλέπει στη διατήρηση της σημερινής κατάστασης και στην επένδυση της με τον μανδύα του κοινοβουλευτισμού και της δημοκρατίας. Ο λαός μέχρι την ημέρα της εκπλήρωσης του ενωτικού του πόθου επιθυμεί Σύνταγμα, αλλά σύνταγμα αυτοκυβέρνησης και όχι ψευδοσύνταγμα. Ο λαός επιθυμεί σύνταγμα μέσον του οποίου θα του εξασφαλίζονται όλες οι δυνατότητες για να λύει όλα τα τοπικά του ζητήματα και να είναι πραγματικά κύριος των εσωτερικών τουλάχιστον πραγμάτων του τόπου.

Το Σχέδιο Συντάγματος που προτείνεται κάθε άλλο παρά εξασφαλίζει τέτοιες δυνατότητες ή δε γνώμη του κ. Προέδρου ότι δεν θίγει την υπερηφάνεια κανενός, με όλο τον σεβασμό που τρέφω προς αυτόν και την σπάνια αντίληψη, κρίση και μόρφωση που τον διάκρινε δεν με ευρίσκει σύμφωνο. Η αδιάσειστη γνώμη μου είναι ότι θίγει την πολιτική ωριμότητα και την εθνική αξιοπρέπεια των Ελλήνων Κυπρίων, και πέρα από αυτό εκθέτει σοβαρά τη φήμη της Βρετανικής Κυβέρνησης την εκτίμηση της προοδευτικής και φιλελεύθερης ανθρωπότητας. Όσοι εδώ μέσα αντιλούμε τη δύναμη μας από το λαό, δεν μπορούμε να παραμείνουμε και να συζητήσουμε την επεξεργασία ενός τέτοιου συντάγματος, χωρίς να αποξενωθούμε τελείως από το λαό, του οποίου η σαφής και δίκαιη απαίτηση είναι πλήρης αυτοκυβέρνηση για τον τόπο.

Τόσο εγώ όσο και όλοι εκείνοι, οι οποίοι τρέφουν εμπιστοσύνη προς εμένα και μου επιτρέπουν να τους αντιπροσωπεύω, δεν είναι δυνατό να δεχθούν

τα ψυχία αυτά, τα οποία η Βρετανική κυβέρνηση ηυδόκησε να ρίψει στο λαό μας από την πλούσια τράπεζα των συνταγματικών της ελευθεριών.

Τελειώνοντας, θα παρακαλούσα τον Πρόεδρο μας να γίνει προς τη Βρετανική Κυβέρνηση ο ερμηνευτής του πνεύματος και των αισθημάτων μας μαζί δε να γίνει και ο συνήγορος των δικαίων απαιτήσεων μας για αυτοκυβέρνηση. Νομίζω ότι είναι καιρός η Βρετανική κυβέρνηση να δείξει περισσότερο σεβασμό προς ένα Ιστορικό και Πολιτισμένο λαό, όπως ο Κυπριακός και στο ζήτημα παροχής συνταγματικών ελευθεριών να παύσει να συμπεριφέρεται και να σκέπτεται όπως ο έμπορος της Βενετίας απέναντι ενός μικρού λαού, ο οποίος όμως στάθηκε δίπλα στο αγγλικό και των άλλων δημοκρατικών λαών κατά την ημέρα της δοκιμασίας".

Καλά λόγια είπε για τις προτάσεις Τζάκσον και ο Ιρφάν Χουσεΐν, αντιπρόσωπος της Τουρκικής Αγροτικής ένωσης που μίλησε στη συνέχεια:

"Φαίνεται ότι οι Έλληνες συνάδελφοι μας είναι θυμωμένοι διότι δεν θέλουμε την αυτονομία. Εχει παρατηρηθεί πάντοτε σε κάθε ευκαιρία ότι ενεργούν με τρόπο που καταστρέφουν τον αυτοσεβασμό μας.

Δεν είναι εμάς που πρέπει να κατηγορούν ότι ευθυνόμαστε για την έλλειψη εμπιστοσύνης προς αυτούς, αλλά τους εαυτούς τους, γιατί δεν μας έχουν εμπνεύσει αυτή την εμπιστοσύνη.

Είμαστε βέβαιοι ότι παρόλον ότι οι Έλληνες αποτελούν την πλειοψηφία, δεν είναι σε θέση να διακυβερνήσουν τη νήσο. Ακομα δεν είναι σε θέση να κυβερνήσουν τους εαυτούς τους.

Οι καθημερινές εχθροπραξίες μεταξύ αριστερών και δεξιών, πρέπει να θεωρηθουν σαν η καλύτερη απόδειξη τούτου. Μας έκαμαν για 17 ολόκληρα χρόνια να ζούμε μαζί τους κάτω από περισσότερο καταπιεστική διακυβέρνηση.

Εάν δεν ανάγκαζαν την Κυβέρνηση του 1931 να καταργήσει τη συνέλευση, τώρα το προτεινόμενο σύνταγμα θα ήταν προχωρημένο σε πολιτικούς όρους.

Και τώρα δεν το βλέπουν ότι βοηθούν το καθεστώς, το οποίο χαρακτηρίζουν σαν μονοκρατιρικό και για το οποίο παραπονούνται, να διατηρηθεί με το να αποχωρούν από τη συνέλευση.

Τέλος θα μπορούσα να πω ότι μερικά σημεία του συντάγματος είναι σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα του λαού μας".

Ο δικηγόρος Ραούφ Ραΐφ Ντενκάς που ακολούθησε τον Χουσεΐν χαρακτήρισε το σύνταγμα που προτεινόταν ως ιδεώδες:

"Μετά από μακρές διαβουλεύσεις με τους άλλους τούρκους συναδέλφους μου καταλήξαμε στην απόφαση ότι το σύνταγμα που προτείνεται είναι ιδεώδες. Περιμένουμε ότι κατά των άρθρων του συντάγματος θα μπορέσουμε να εισαγάγουμε προσθήκες με στόχο τη διασφάλιση Νόμων για την τουρκική μειονότητα.

Καλώ τα οκτώ ελληνικά μέλη, τα οποία όπως και ο κ. Αραδιπιώτης δεν θα εγκαταλείψουν τη Διασκεπτική, να συνενωθούν στην επεξεργασία του συντάγματος. Είναι φανερό ότι ούτε και εμείς θέλουμε την παρούσα κατάσταση πραγμάτων. Το Σύνταγμα που προτείνεται σε μας είναι νέο. Μπορούμε μόνο να υποθέσουμε πως θα δουλέψει. Ο,τι χρειάζεται είναι η καταβολή μάξιμουμ προσπάθειών για να μπορέσουμε να κάμουμε ότι μπορούμε για να λειτουργήσει με τον καλύτερο τρόπο. Ακόμα και εάν οι Έλληνες φοβούνται τη μορφή του συντάγματος, πρέπει να πεισθούν ότι το σύνταγμα θα λειτουργήσει καλύτερα από ό,τι προβλέπουν. Γιατί να διαταράσσουμε την ηρεμία του λαού;

Πριν τελειώσω θα ήθελα να προβώ σε σύντομη αναφορά στη δήλωση του κ. Ζιαρτίδη. Με το να μιλά για τις δύσκολες συνθήκες των αγροτών και εργατών ο κ. Ζιαρτίδης και με το να λέγει ότι οι ασθένειες εξαπλώνονται στην Κύπρο προσπάθησε να δείξει ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση είναι υπεύθυνη γι' αυτά.

Είμαι βέβαιος ότι λέγοντας αυτά δεν ήταν ειλικρινής και ότι αποκάλυψε τις σκέψεις του χωρίς να τις τεκμηριώσει. Εμείς οι Τούρκοι είμαστε

ευχαριστημένοι που ζούμε κάτω από τη βρετανική διακυβέρνηση για 75 χρόνια. Διότι, ό,τι ανέφερε ο κ. Ζιαρτίδης δεν υπάρχει εδώ, αλλά στη μητέρα Ελλάδα. Οι Έλληνες συνάδελφοι μου μιλούν για "ξένη διακυβέρνηση". Εάν με τη λέξη "ξένος" εννοούν εμάς, οι Τούρκοι δεν θα ήθελαν να τους υπενθυμίσουν ότι δεν είμαστε ξένοι, αλλά μάλλον έχουμε περισσότερα δικαιώματα από αυτούς σ' αυτό το νησί. Εάν με τη λέξη "ξένος" εννοούν τους βρετανούς τμηματάρχες, είναι αρκετό να σκεφθούν για ένα λεπτό και να καταλήξουν στο ότι εμείς σαν υπήκοοι, στους οποίους η Βρετανική Κυβέρνηση έδωσε πολλές υποσχέσεις, δεν αισθανόμαστε ότι είναι ξένοι.

Εάν τα Ελληνικά μέλη φύγουν από τη Συνέλευση τι θα συμβεί; Πολλές φορές οι Έλληνες έφυγαν από τη Συνέλευση και έβλαψαν και μας. Και αν τώρα φύγουν και πάλι δεν θέλουμε να καταστραφώμεν. Θέλουμε κοινοβουλευτικές εκλογές, ώστε αν οι Έλληνες δεν θα μετάσχουν, τα εκλεγμένα τουρκικά μέλη θα είναι εκεί και έτσι θα βρουν την ευκαιρία να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους με το να υποβάλλουν προτάσεις στην Κυβέρνηση αναφορικά μόνο με τα προβλήματα των Τούρκων".

Τρίτος στη σειρά από τουρκικής πλευράς στην ίδια συνεδρία ήταν ο Σουλφί Κενάν, που τάχθηκε και αυτός με τις βρετανικές προτάσεις:

"Κατ' αρχήν αποδεχόμαστε το προτεινόμενο σύνταγμα. Αλλά θα θέλαμε να προσθέσουμε αμέσως ότι υπάρχουν ορισμένα σημεία στα οποία θέλουμε αλλαγές. Εν τούτοις αυτή τη στιγμή δεν αισθανόμαστε την ανάγκη να αφαιρέσουμε αυτά τα σημεία.

Στο πλαίσιο των εξουσιών που δίδονται σ' αυτή τη Συνέλευση δεν πρέπει αν μεταφράζεται διαφορετικά γινόμαστε δεκτοί ελεύθερα, χωρίς εξετάσεις σε μια μεγάλη σχολή. Είναι στα χέρια μας να εργαστούμε για το μέλλον μας.

Παραδέχομαι ότι υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί. Αλλά οι υπάρχοντες όροι, οι εσωτερικές πολιτικές διαφορές και η τουρκική μειοψηφία θα

εκτεθούν από την αρχή, όταν τέτοιοι περιορισμοί καταστούν αναγκαίοι. Με καλή θέληση, με σκέψεις στις δημοκρατικές αρχές και με προηγούμενες εμπειρίες μας θα μπορέσουμε κατάλληλα να εξασκήσουμε το διοικητικό μηχανισμό που μας προτείνεται.

Πήραμε μέρος στη συνέλευση με πλήρη ειλικρίνεια και καθαρή καρδιά με σκοπό να λύσουμε τα προβλήματα που ενδιαφέρουν τη νήσο μας.

Μια σημαντική περίοδος μας δόθηκε να μελετήσουμε τις προτάσεις σε γραπτή καθαρή γλώσσα. Πριν υποστηρίξουμε την συνέλευση, τέθηκε ενώπιον της η εισήγηση: Για να ελέγχουμε τις υποθέσεις της νήσου, θέλουμε αυτονομία.

Η αξίωση για αυτονομία έγινε από οκτώ μέλη της συμβουλευτικής συνέλευσης και στάληκε στην Αγγλία για εξέταση από το Υπουργείο Αποικιών. Δυο από τα αριστερά μέλη της Συνέλευσης πήγαν στην Αγγλία με σκοπό να παρουσιάσουν αυτή την αξίωση στο υπουργείο Αποικιών και τα μέλη της Βρετανικής Βουλής.

Σύμφωνα με τη δήλωση του κ. Σέρβα ο υπουργός Αποικιών υποσχέθηκε στα δύο αυτά μέλη ότι όταν επιστρέψουν στην Κύπρο το πρόβλημα θα λυθεί όπως επιθυμούν. Εάν αυτό είναι αλήθεια, τότε ο υπουργός Αποικιών δεσμεύθηκε με το μεγαλύτερο πολιτικό λάθος. Αλλά στα έγγραφα που έχουμε στα χέρια μας, που έχουν σταθερές βάσεις, δεν περιλαμβάνουν ούτε την παραμικρή ένδειξη μιας τέτοιας υπόσχεσης. Πιθανόν η υπόσχεση να έγινε σ' αυτούς από τους βουλευτές Νταϊήβις, Μπαρ Μπεν, Εβανς και Γκούλλαχερ. Είναι αλήθεια ότι αυτοί οι βουλευτές δεν έχουν επιρροή στη Βουλή και αντιπροσωπεύουν μόνο την περιφέρεια τους που αποτελείται από **615** πρόσωπα.

Είναι φανερό ότι τώρα ο Κυπριακός λαός έχει χωρισθεί στα δυο, ώστε αυτά τα δυο τμήματα, που έχουν διαφορετικές ιδεολογικές αρχές, προσπαθούν να ενσπείρουν την έλλειψη εμπιστοσύνης ή μια εναντίον της άλλης, υποψιάζονται ή μια την άλλη και κατηγορεί η μια την άλλη. Δεν μπορούν να εμπιστευθούν η μια την

άλλη, δεν μπορούν να έχουν εμπιστοσύνη στην καλή θέληση της Κυβέρνησης. Κατηγορούν η μια την άλλη ότι είναι φασίστες και κομμουνιστές.

Θέλουμε να ζήσουμε με τις τουρκικές μας αρχές και να πεθάνουμε μ' αυτές. Υπ' αυτές τις συνθήκες δεν μπορούμε να θέσουμε τη μοίρα μας στα χέρια μιας πλειοψηφίας, η οποία θα μας σύρει σε ταραχές.

Αλλά το περίεργο πράγμα είναι ότι και τα δυο αυτά κόμματα, εργάζονται σκληρά για να επιτύχουν την Ένωση. Μόλις χθες ένας μίλησε για "τσιμεντένιο δρόμο" που έχει τεθεί κάτω προς αυτό τον στόχο. Για μια στιγμή προσπάθησα να τους ακολουθήσω σ' αυτό το δρόμο διαβάζοντας τις εφημερίδες τους. Στη μια είδα τους τίτλους για τη δράση του δημοκρατικού στρατού και την άλλη βαριές κατηγορίες εναντίον του.

Ένα ερώτημα διαπερνά τις σκέψεις μας: Ένωση με ποιον; Πρέπει να απαντήσουμε σ' αυτό το ερώτημα.

Σχεδόν όλες οι υποθέσεις που αφορούν τους κυβερνητικούς εργάτες έχουν επικριθεί. Συμφωνώ με αυτές. Νομίζω ότι εφ' όσον μας δίδεται μια ευκαιρία να επικρίνουμε εποικοδομητικά αυτές τις ενέργειες και να βρούμε λύσεις σ' αυτές πρέπει να προχωρήσουμε να εκμεταλλευθούμε την ευκαιρία και να προσπαθήσουμε να εξυπηρετήσουμε την πατρίδα μας".

Ο Ανδρέας Φάντης, αντιπρόσωπος των συντεχνιών των Ελλήνων (ΠΕΟ), που μίλησε στη συνέχεια, αναφέρθηκε στη δήλωση του Χούρρη, ότι η αποχώρηση των ελληνικών μελών από τη Διασκεπτική αποτελεί απειθαρχία στους οργανισμικούς κανονισμούς της συνέλευσης και πρόσθεσε:

" Δεν υπάρχει κανένας τέτοιος κανονισμός κι ότι, αντίθετα, υφίσταται ένας άλλος, που έχει παραβεί ο κ. Χούρρης. Πρόκειται για τον κανονισμό που προνοεί ότι όσοι μιλούν στη Διασκεπτική δεν πρέπει να αποδίδουν κακά ελατήρια στα μέλη".

Συνχίζοντας ο Αντρέας Φάντης εξήγησε γιατί η ΠΕΟ δέχθηκε να αντιπροσωπευθεί στη Διασκεπτική και ότι η εντολή που έδωσε στους δυο αντιπροσώπους της ήταν σαφής: Συμμετοχή μόνο για εξασφάλιση

συντάγματος αυτοκυβέρνησης.

Απαντώντας στο ερώτημα τι θα γίνει όταν θα αποχωρήσουν τα ελληνικά μέλη είπε ότι αυτό έπρεπε να απευθυνθεί προς τη Βρετανική Κυβέρνηση, που είναι η μόνη υπεύθυνη για την κατάσταση και πρόσθεσε ότι ο λαός θα συνεχίσει τον αγώνα του για πραγματικές ελευθερίες με όλα τα μέσα, έστω και αν αυτός ο αγώνας απαιτήσει οποιεσδήποτε θυσίες.

Ο Ανδρέας Φάντης απάντησε επίσης και στους Τούρκους και ιδιαίτερα για την ικανοποίηση που εξέφραζαν για τη συνέχιση του καθετώστος:

"Ίσως οι Τούρκοι συνάδελφοι μου να μη αισθάνονται τους εαυτούς τους αρκούντως ικανούς για να τύχουν περισσότερων ελευθεριών και για να επωμισθούν μεγαλύτερες ευθύνες έναντι του λαού. Το προσφερόμενο σύνταγμα δεν μας παρέχει την ευκαρία να εκτελέσουμε την εντολή εκείνων τους οποίους αντιπροσωπεύουμε".

Σαν τέλειωσαν οι αγορεύσεις και αφού ο Τζάκσον έδωσε μερικές ακόμα διευκρινήσεις, έθεσε προς τα μέλη την πιο κάτω ερώτηση:

" Κατά τη γνώμη της συνέλευσης αυτής, θα ήταν προς το καλύτερο συμφέρον του Κυπριακού λαού, εάν σύνταγμα, το οποίο προνοείται από τις προτάσεις που υποβλήθηκαν στη συνέλευση εγκαθιδρυθεί όσο το δυνατό ταχύτερο".

Στην ερώτηση απάντησαν με ένα ΟΧΙ οι ακόλουθοι: Ι. Κληρίδης, Πλουτής Σέρβας, Λ. Σανταμάς, Α. Αδάμαντος, Π. Νικολόπουλος, Α. Ζιαρτίδης και Α. Φάντης.

Απάντησαν με ένα ΝΑΙ οι Γ. Π. Αραδιππιώτης, Παν. Χ" Μιχαήλ, Μ. Χούρρης, Μ. Φατίλ, Σουπί Κεναάν, Σαΐτ Γκαλίπ, Ιρφάν Χουσεΐν, Αλή Τατήλ, Χασάν Σασμάζ, Ραούφ Ντενκτάς και ο Πρόεδρος Σερ Εντουαρτ Τζιάκσον.

Ετσι η πρόταση για εγκαθίδρυση συντάγματος ψηφίστηκε με **11** υπέρ και επτά κατά.

Όσοι καταψήφισαν τις προτάσεις δήλωσαν ότι δεν θα προσήρχοντο σε νέα συνεδρία της Διασκεπτικής.

Ετσι, μετά την ψηφοφορία ο Εντουαρτ Τζάκσον ανέβαλε τις εργασίες της συνέλευσης επ' αόριστο με την πιο κάτω δήλωση του:

"Θεωρώ βέβαιο, ότι εκείνοι, οι οποίοι καταψήφισαν την πρόταση θα αποχωρήσουν από τη συνέλευση, εάν βεβαίως αυτή εξακολουθήσει τις εργασίες της. Οπως είπα και χθες, λόγω του χαρακτήρα της συνέλευσης, είμαι υποχρεωμένος να εκθέσω προς τον Κυβερνήτη την κατάσταση, η οποία προέκυψε. Θα πράξω έτσι και θα προβώ σε ανακοινώσεις προς τη συνέλευση, μόλις θα μου είναι δυνατό. Η συνέλευση αναβάλλεται επ' αόριστο".

Νέ συνεδρία (έκτη) συγκλήθηκε τελικά σε τρεις μήνες αλλά ήταν η τελευταία.